

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO
Departament Planowania
Wydział Ekonomiczny

Warszawa, dnia 31 sierpnia 1949 r.

ZAGADNIENIA GOSPODARCZE

w świetle prasy i literatury ekonomicznej zagranicą

Nr 15-16

Rok IV

S p i s r z e c z y:

M.DIACZKOW I W.KIPARISOW

"Inwestycje i ich ewidencja"

M.DIACZKOW I W.KIPARISOW

"Rachunkowość inwestycyjna"
(Uczet' kapitalnogo stroi
tiefstwa) Gosplanizdat,
Moskwa, 1948

INWESTYCJE I ICH EWIDENCJA

§ 1 Inwestycje i produkcja budowlana

Znaczenie inwestycji w gospodarce narodowej Z.S.R.R. jest olbrzymie. Skala akcji inwestycyjnej w naszym kraju i jej tempo jest wyrazem procesu rozszerzonej reprodukcji majątku trwałego gospodarki narodowej, tworzenia jej nowej struktury wytwórczej, procesu socjalistycznego uprzemysłowienia kraju, wzrostu jego siły ekonomicznej i militarnej, podniesienia materialnego i kulturalnego mas pracujących.

"Zagadnienia budownictwa zawsze były u nas nie tylko zagadnieniami gospodarczymi, ale i politycznymi. Jest to zrozumiałe. Jutro socjalizm zależy przede wszystkim od postępów rozbudowy, którą prowadzimy dzisiaj ... Walka w okół skali i charakteru budownictwa zawsze miała charakter głęboko polityczny"¹⁾

W latach pierwszego planu pięcioletniego rozmiar inwestycji, łącznie z remontem kapitalnym, osiągnął 52.5 milrd.r.b., a przyrost majątku trwałego wskutek tych inwestycji wyrażał się sumą 38.6 milrd.r.b.

Z początkiem 1933 roku majątek trwały hutnictwa żelaznego odnowiony został w 72.5%, przemysłu węglowego w 32.6%, naftowego w 84.8%, elektrowni w 88.1%, obróbki metali 67.1%. W okresie pierwszego planu pięcioletniego uruchomiono ponad 1.500 nowych zakładów przemysłowych.

W okresie drugiej pięciolatki same tylko inwestycje scentralizowane wyniosły 114.7 miliarda rb., a po doliczeniu niescentralizowanych oraz kapitalnych remontów, sumy inwestycji osiągnęły 137.5 milrd.rb.

W okresie lat 1933-1937 włączono do procesu produkcyjnego nowych obiektów majątku trwałego na sumę 125.2 milrd.rb. Wartość czynnych obiektów majątku narodowo-gospodarczego wzrosła wskutek tej skali nakładów dwukrotnie.

1) Mołotow "Statji i rieczii" Partizdat 1937, str.141.

Przeważająca część produkcji przemysłowej w roku 1937 - ponad 80% - została wykonana przez zakłady pobudowane, względnie zrekonstruowane w okresach planów pięcioletnich.

Trzeci plan pięcioletni wymagał zrealizowania jeszcze potężniejszego programu budownictwa. W ciągu trzech i pół lat trzeciej pięcioletki inwestycje wyniosły 130 miliardów rb. Włączono do procesu produkcyjnego 3.000 zakładów przemysłowych.

Wielka Wojna Narodowa ludu radzieckiego nie tylko nie powstrzymała budownictwa w naszym kraju, ale spowodowała dalszy jego rozwój. Skala i tempo inwestycji w latach wojny, są jednym z najbardziej jaskrawych dowodów ogromnej wyższości radzieckiego systemu gospodarstwa.

Olbrzymią pracę twórczą narodu radzieckiego w latach Wojny Narodowej "c h a r a k t e r y z u j e s z y b k i e t e m p o r o z s z e r z o n e j r e p r o d u k c j i s o c j a l i s t y c z n e j w e w s c h o d n i c h r e j o n a c h Z.S.R.R."²⁾

Rozmiar inwestycji (bez wartości wyewakuowanego wyposażenia technicznego) w ciągu trzech lat Wojny Narodowej - 1942, 1943, 1944 - osiągnął 79 miliardów rb. W ciągu tych lat wartość włączonych do procesu produkcyjnego obiektów majątku trwałego wyniosła 77 miliardów rb. Rozmiary inwestycji w ciągu tych lat na terenach nieokupowanych znacznie wzrosły w porównaniu z poziomem przedwojennym.

"W okresie wojennej ekonomiki Z.S.R.R. prawa rozszerzonej reprodukcji działały w pełni nadal, choć na uszczuplonym terytorium."³⁾

Wyjątkowo wielkie znaczenie miały inwestycje w latach powojennych - w okresie wykonywania pięcioletniego planu odbudowy i rozwoju gospodarstwa narodowego Z.S.R.R., ponieważ "główne zadania pięcioletniego planu odbudowy i rozwoju gospodarstwa narodowego Z.S.R.R. w latach 1946-1950 polegają na odbudowaniu zdevastowanych rejonów kraju, odtworzeniu przedwojennego poziomu przemysłu i rolnictwa, a następnie przekroczenia go w znacznym

2/ N.Wozniesiński - Wojenna ekonomika w pieriod Otwieczestwiennoj Wojny, 1947, str.54.

3/ Tamże str.46

Odpowiednio do tych zadań przewiduje się w planie pięcioletnim olbrzymie inwestycje. Rozmiar scentralizowanych inwestycji określa się sumą 250 miliardów rubli. W ciągu planu pięcioletniego powinno się uruchomić zakładów odbudowywanych i nowych na ogólną sumę 234 miliardów rb.

W wyniku wykonania planu robót inwestycyjnych w latach 1946-1950 wartość majątku trwałego w gospodarstwie narodowym Z.S.R.R. przemysły w roku 1950 poziom przedwojenny i osiągnie sumę 1:130 miliardów rubli. Pełne wykonanie programu inwestycyjnego, przewidzianego w planie pięcioletnim, wymaga zastosowania najnowocześniejszej techniki budowlanej, zmechanizowania robót i rozwoju potężnego przemysłu budowlanego.

"W okresie wojny narodowej nasi budowniczowie nauczyli się budować szybciej i oszczędniej. Jednakże zarówno ^{to}tempo, jak i koszt robót są dla nas obecnie nie do przyjęcia. Konieczne jest budować jeszcze oszczędniejsze, w jeszcze bardziej skondensowanych terminach. W tym celu należy:

- a) skończyć z "gigantomanią" w budownictwie i zlikwidować przestrosty w projektach technicznych;
- b) budować, stosując się do kosztorysów, które inwestorzy i wykonawcy winni nawzajem kontrolować, a które powinny być opracowane oszczędnie;
- c) przedsiębiorstwa budowlane powinny mieć stałe kadry, a także własne pomocnicze zakłady do produkcji materiałów budowlanych i mechanizmów".⁵⁾

W wykonaniu pięcioletniego planu budownictwa główną rolę odgrywa system zleceńbiurozowych organizacji budowlanych. Zleceńbiurozowy system prowadzenia robót budowlanych staje się systemem zasadniczym we wszystkich gałęziach gospodarstwa narodowego.

-
- 4) Ustawa o pięcioletnim planie odbudowy i rozwoju gospodarki narodowej Z.S.R.R. na lata 1946-1950. Gospolitizdat, 1946, str.8
 - 5) N.A. Wozniesienskij. Piatiletnij plan Wozstanowlenija i razwitijsja narodnogo choziajstwa Z.S.R.R. na 1946-1950. Gospolitizdat 1946, str.18

Równocześnie z rozwojem przemysłu budowlanego plan pięcioletni przewiduje znaczny wzrost mechanizacji robót budowlanych. W r. 1950 zmechanizowanie robót ziemnych powinno dojść do 60%, mielenia żwiru do 90%, przygotowania betonu do 95%, zaprawy do 90%, kładzenia betonu do 60%, robót malarskich do 50% ogólnego wolumenu robót budowlanych roku 1950.

Zarządzenia, dotyczące rozwoju przemysłu budowlanego, zmechanizowania robót i wprowadzenia nowej techniki budowlanej, powinny zapewnić wzrost tempa budownictwa, wydajności pracy i obniżenie kosztu własnego robót budowlanych.

Wydajność pracy powinna w roku 1950 wzrosnąć o 40% w porównaniu z poziomem przedwojennym. Obniżenie kosztu własnego robót budowlanych ku końcowi pięcioletki powinno wynieść 12% w stosunku do poziomu 1945 r.

Wykonanie wszystkich wymienionych tu zadań ma wielkie znaczenie narodowo-gospodarcze. Każdy procent obniżenia kosztów budownictwa oznacza wielomilionowe sumy oszczędności, które mogą być wykorzystywane na budowę nowych dużych przedsiębiorstw, osiedli mieszkaniowych i instytucji kulturalnych życia codziennego.

Wielkie narodowo-gospodarcze znaczenie budownictwa i postawione mu przez plan pięcioletni zadania uzasadniają same przez się wzrost wymagań co do jego ewidencji i sprawozdawczości.

W warunkach naszej gospodarki planowej działalności każdej organizacji budowlanej podlega ogólnemu planowi gospodarczemu. Ewidencja gospodarczej działalności organizacji budowlanych umożliwia analizę wykonania, zatwierdzonego dla każdej z nich planu wytwórczego i finansowego, który jest częścią składową ogólnego planu narodowo-gospodarczego.

W planie narodowo-gospodarczym rozumie się przez pojęcie inwestycji nakłady na obiekty majątku trwałego. Inwestycje służą zadaniu rozszerzonej reprodukcji ~~majątku~~ trwałego kraju.

Wychodząc z takiego założenia, nie można ~~do nakładów in-~~westycyjnych ~~wliczać~~ kapitałnych i bieżących remontów ~~rocznych~~ trwałego, niezależnie od tego, czy remont prowadzi się z sum specjalnie asygnowanych, czy z odpisów amortyzacyjnych, czy wreszcie z jakichkolwiek innych źródeł (przewidzianych w uchwałach Rady Komisarzy Ludowych Z.S.R.R. z dnia 19 września 1935 r. i innych).

W słownictwie, dotyczącym ewidencji, planowania i sprawozdawczości, termin "inwestycje" często zastępuje się terminem "robót kapitalnych", przy czym obu tych terminów używa się jako identycznych, wyrażających to samo pojęcie.

Inwestycje mogą polegać na nabyciu i włączeniu do składu gotowych wytworów przemysłowej lub rolnej produkcji (np. nabycie przedmiotów wyposażenia technicznego, bydła itp.). Inwestycje mogą polegać również na wykonaniu robót budowlanych lub montażowych.

Pierwsza z tych form inwestycji nie wymaga organizowania produkcji budowlanej lub montażowej. Wszystkie gospodarcze operacje ograniczają się w tym wypadku do akcji zaopatrzenia, związanej z zakupem i dostawą na miejsce wytworów przemysłowej lub rolnej produkcji.

Natomiast druga forma inwestycji wymaga zorganizowania produkcji budowlanej jako działu gospodarki narodowej. Produkcję budowlaną wykonywać można różnymi sposobami. W pewnych wypadkach produkcję budowlaną zajmuje się bezpośrednio ten organ (przedsiębiorstwo, organizacja, instytucja), który jest dysponentem środków, asygnowanych na inwestycje (inwestor). W innych wypadkach produkcja budowlana centralizuje się w rękach specjalnych organizacji gospodarczych - zleceńbioreców, których główną działalnością jest prowadzenie robót budowlanych na podstawie umów ze zleceńdawcą. Pierwszy z tych sposobów prowadzenia robót nazywamy gospodarczym, drugi zleceńniowym.

Jak wskazaliśmy wyżej system zleceńniowy jest podstawową formą organizacyjną wykonawstwa robót budowlanych. Przy tym systemie roboty prowadzą specjalne organizacje budowlane, posiadające stałe kadry, doświadczenie i niezbędną bazę produkcyjną.

W 1936 r. na naradzie, dotyczącej zagadnień budownictwa, towarzysząc Mołotow stwierdził, że budownictwo przemysłowe reprezentuje "nową, a równocześnie najbardziej skomplikowaną gałąź wielkiego przemysłu. Należy tylko z oddzielnych i płynnych organizacji budowlanych stworzyć, na zasadzie podziału pracy, system wyspecjalizowanych w swej dziedzinie organizacji budowlanych, a wówczas zostaną stworzone podstawy wielkiego przemysłu budowlanego" ⁶⁾

6) W.M. Mołotow. Statji i rieczj. Partizdat, 1937, str.134

Uchwała Rady Komisarzy Ludowych Z.S.R.R. i K.C. W.K.P. (b) z dnia 11 lutego 1936 r. "O udoskonaleniu budownictwa i obniżeniu jego kosztów" dała zupełnie wyraźne wskazówki co do roli zleceńowego systemu prowadzenia robót budowlanych, który "najlepiej gwarantuje powstanie i dalszy rozwój silnego przemysłu budowlanego, opartego na postępowej technice i stałych kadrach budowlanych".

Uchwała ta stworzyła organizacyjne podstawy systemu przemysłu budowlanego, przewidzianego w formie sieci przedsiębiorstw i oddziałów zarówno branżowych, jak i terytorialnych: ogólnobudowlanych - do wykonywania robót murarskich, betonowych, żelbetonowych, ciesielskich itp. oraz specjalnych - do wykonywania instalacji centralnego ogrzewania, urządzeń wentylacyjnych, wodociągowo-kanalizacyjnych, hydrotechnicznych, zdobniczych itp.

Przy wykonywaniu robót systemem zleceńowym powinien być na każdej budowie jeden generalny zleceńobiorca, prowadzący roboty ogólnobudowlane, a powierzający ze swej strony roboty specjalne wyspecjalizowanym organizacjom budowlanym i montażowym.

Generalny zleceńobiorca zawiera umowę na wykonanie zlecenia ze zleceńodawcą na całość robót według zatwierdzonego projektu i planu oraz odpowiada przed nim za wykonanie tych robót zgodnie z zawartą umową.

W dalszym rozwoju sprawy XVIII Zjazd W.K.P. (b) specjalnie podkreślił konieczność rozwoju przemysłu budowlanego i jak najdalej idącego ugruntowania terytorialnych przedsiębiorstw budowlanych.

Obecnie, zgodnie z dyrektywami partii i rządu, przemysł budowlany stanowi system terytorialnych i branżowych organizacji zleceńobiorczych - ogólnobudowlanych i specjalnych. Zasadniczą część tego systemu organizacji budowlanych ujęta jest w formie ministerstw i centralnych zarządów przy Radzie Ministrów Z.S.R.R. Pozostałe organizacje budowlane, wyspecjalizowane w poszczególnych działach budownictwa, jak: koleje żelazne, elektrownie, zakłady przemysłu spożywczego, telekomunikacja itd., zjednoczone

są w zarządy budowlane i wchodzą w skład tych ministerstw, dla których prowadzą roboty.

W ten sposób specjalizacja i współpraca w przemyśle budowlanym znajduje swój wyraz przede wszystkim w stworzeniu systemu ministerstw budownictwa i centralnych zarządów, prowadzących budowy w określonych dziedzinach gospodarstwa narodowego. Odpowiednikiem takiej organizacji ministerstw budownictwa i centralnych zarządów jest struktura tych ogólnobudowlanych przedsiębiorstw, które są organizacjami, specjalizującymi się w budownictwie zakładów poszczególnych gałęzi przemysłu.

Jeżeli chodzi o organizacje specjalne, nie zaś ogólnobudowlane, to ich specjalizacja dotyczy poszczególnych rodzajów robót budowlanych i montażowych, jak urządzenia sanitarno-techniczne, montaż konstrukcji metalowych, instalacji itd.

Specjalizacja w tych dwóch kierunkach doprowadza do rozwoju współpracy nie tylko pomiędzy ogólnobudowlanymi i specjalnymi organizacjami wewnątrz tego samego ministerstwa, ale także do rozwoju stosunków produkcyjnych pomiędzy przedsiębiorstwami budowlanymi, a oddziałami przedsiębiorstw różnych systemów resortowych.

Plan narodowo-gospodarczy zawiera nie tylko wskaźniki, charakteryzujące wielkość i kierunek prac zleceńbioreczych ministerstw budowlanych i centralnych zarządów, ale również wskaźniki wykonania robót budowlanych przez organizacje jednych ministerstw i resortów dla innych w trybie kooperacji działalności budowlanej w skali całej gospodarki narodowej.

Organizacja budowlana, która zawarła umowę ze zleceniodawcą na cały zespół robót, nazywa się przedsiębiorcą generalnym, działające zaś na jej zlecenie specjalne organizacje zleceniobiorcze - subprzedsiębiorcami.

Specjalne organizacje budowlane mogą jednakże pracować nie tylko na podstawie umów, zawartych z nimi ja-

ko z subprzesiębiorcami.

W pewnych wypadkach, gdy budowa prowadzona jest systemem gospodarczym, specjalne organizacje budowlane, tak samo jak i ogólnobudowlane, mogą wykonywać takie czy inne roboty na podstawie bezpośredniej umowy ze zleceniodawcą -- dysponentem tytułu inwestycyjnego. Roboty, wykonywane na podstawie umów, zawieranych przez organizację zleceniobiorczą z przedsiębiorstwem, prowadzącym zasadniczo budowę sposobem gospodarczym i nie mającym wobec tego zleceniobiorcy generalnego, noszą miano robót na podstawie umów bezpośrednich w odróżnieniu od robót na podstawie umów generalnych i umów z subprzesiębiorcą.

Planowanie i ewidencja inwestycji wymaga właściwej klasyfikacji. Klasyfikację inwestycji przeprowadza się według ich rodzajów, przeznaczenia, jakości i stopnia gotowości danego obiektu. Wyjaśnienie struktury inwestycji w poszczególnych ich typach ma olbrzymie znaczenie praktyczne, ponieważ pozwala określić:

- a) rolę inwestycji w spożyciu produkcji przemysłowej i rolnej,
- b) ~~rolę~~ budownictwa.

Obydwa te zadania przewiduje plan inwestycyjny, a więc klasyfikacja inwestycji według ich struktury stanowi jeden z zasadniczych przekrojów tego planu.

W praktyce planowania i ewidencji inwestycje dzielą się pod względem ich struktury na następujące zasadnicze typy:

- a) prace projektodawcze, poszukiwawcze i naukowo-badawcze, związane z danymi obiektami budownictwa,
- b) roboty budowlane,
- c) montaż przedmiotów wyposażenia technicznego,
- d) wyposażenie techniczne,
- e) narzędzia i inwentarz, należące do kategorii środków trwałych,
- f) nabycie i tworzenie podstawowego stada inwentarza żywego roboczego i produkcyjnego,

- g) wydatki niezwiązane z przyrostem środków trwałych,
- h) inne inwestycje.

Do grupy wydatków na prace projektodawczo-badawcze należą koszty wykonania projektów ogólnych i technicznych oraz rysunków roboczych, koszty prac naukowo-badawczych i badań, dotyczących danych obiektów lub budów.

Do grupy wydatków na roboty budowlane zalicza się wydatki na wzniesienie, przebudowę, powiększenie i odbudowę stałych i prowizorycznych budynków i obiektów technicznych (domów, szymbów, nadbrzeży, mostów, dróg itd.), na konstrukcje linii dla przekazywania energii elektrycznej oraz linii tele-komunikacyjnych, montaż konstrukcji metalowych, wykonywany przy wznoszeniu, przebudowie, powiększaniu i odbudowie budynków i urządzeń technicznych, wydatki na instalacje sanitarno-techniczne i oświetleniowe; wydatki na urządzenie podstaw, fundamentów, konstrukcji oporowych pod maszyny, obmurowanie kotłów, pieców itd.; wydatki na zagospodarowanie parceli, przygotowanie terenu i rozplanowanie placu: rozbiórkę budynków, wyrąb lasu, karczowanie pni, osuszanie, niwelację pagórków, zasypywanie wykopów itp. (bez kosztów odszkodowania z tytułu rozebranych obiektów, zniszczonych zasiewów itp.); wydatki na zazielenienie i należyte urządzenie terenu budowy; wydatki na melioracje (nawadnianie, osuszanie itp.), wydatki na roboty górnicze, z wyjątkiem robót, przeprowadzanych na rachunek wydatków eksploatacyjnych przedsiębiorstw.

Do robót budowlanych należą również roboty przy rozbiórze zburzonych lub częściowo uszkodzonych budynków i urządzeń.

Do wydatków na montaż urządzeń technicznych należą wydatki, związane ze zmontowaniem i ustawieniem przedmiotów wyposażenia technologicznego i energetycznego, urządzeń dźwigowych i transportowych w obiektach stałych i prowizorycznych łącznie z kosztami prób, stwierdzających jakość montażu, jak również z kosztami urządzenia instalacji przemysłowych, wchodzących w skład montowanego wyposażenia technicznego, ustawienia mostków i schodów, konstrukcyjnie związanych z wyposażeniem technicznym, oraz kosztami izolacji montowanych przedmiotów wyposażenia technicznego i ich pomalowania.

Do wydatków na montaż przedmiotów wyposażenia technicznego nie włącza się wartości zmontowanych instalacji, ani warto-

ści robót, polegających na wytwarzaniu przedmiotów wyposażenia technicznego na terenie budowy, ich dorabianiu lub przeróbce. Wydatki te włącza się do wartości samej instalacji.

Do wydatków na wyposażenie techniczne zalicza się wydatki na nabycie wszelkich przedmiotów wyposażenia technologicznego, energetycznego, dźwigów, urządzeń transportowych, a także urządzeń dla laboratoriów, warsztatów, instalacji doświadczalnych i gabinetów lekarskich.

W ewidencji inwestycji całe wyposażenie techniczne dzieli się na przedmioty, wymagające i niewymagające montażu.

Do wyposażenia technicznego wymagającego montażu zalicza się takie przedmioty, które mogą być włączone do procesu produkcyjnego dopiero po zmontowaniu ich poszczególnych części i przymocowaniu ich do fundamentów lub podpór, do podłóg, do międzypiętrowych stropów i innych konstrukcji nośnych budowli i instalacji.

Do wyposażenia niewymagającego montażu należy reszta wyposażenia technicznego (ruchome środki transportowe, wolno stojące obrabiarki, mechanizmy budowlane, maszyny rolnicze itp.).

Do zakresu wykonanych obiektów inwestycyjnych zalicza się: przedmioty wyposażenia technicznego wymagające montowania - od chwili przekazania ich do montowania, przedmioty zaś niewymagające montażu oraz wymagające, lecz zaliczone do rezerwy - od chwili, gdy dany przedmiot znajdzie się na miejscu budowy.

Przedmioty wyposażenia technicznego, niezbędne do centralnego ogrzewania, wentylacji i innych urządzeń sanitarno-technicznych (kotły, motory itp.), traktuje się jak materiały i zalicza do robót budowlanych.

Z powyższego wynika, że do wartości robót budowlanych włącza się wydatki na instalacje sanitarno techniczne.

Z punktu widzenia gospodarczego taka definicja robót budowlanych jest całkowicie usprawiedliwiona, ponieważ urządzenia sanitarno-techniczne, w odróżnieniu od urządzeń technicznych, przeznaczonych do celów produkcji, są częścią składową obiektu budowlanego i spełniają takie czy inne funkcje, konieczne do jego normalnej eksploatacji jako budynku lub urządzenia; do tej kategorii należą wodociągi, ogrzewanie, wentylacja itp.

Dlatego też instalacje sanitarno-techniczne przyrównywa się z punktu widzenia ewidencji do materiałów budowlanych.

Podział narzędzi produkcji na wymagające i niewymagające montażu ma bardzo duże znaczenie, gdyż włączenie do eksploatacji tych pierwszych wymaga uprzedniego ich zmontowania, czyli zużycia pracy, materiałów pomocniczych, energii itp.; zaś drugi typ narzędzi produkcji gotów jest do uruchomienia (włączenia do eksploatacji) z chwilą jego przywiezienia na teren budowy.

Zasada prowadzenia ewidencji przedmiotów wyposażenia technicznego wymagających montażu już od chwili oddania ich do montowania przyczynia się do przyspieszenia procesu ich uruchomienia. Nieterminowe oddanie do montażu danego przedmiotu odbija się na stanie środków obrotowych budowy, podwyższa ich rezerwy, świadczy o zamrożeniu środków, asygnowanych na inwestycje i złym biegu robót.

Do wydatków na nabycie lub wytworzenie narzędzi i inwentarza należą wydatki na nabycie narzędzi wytwórczych, przyrządów i aparatów pomiarowych, doświadczalnych i innych oraz produkcyjnego inwentarza gospodarczego. Do kosztów własnych inwestycji wlicza się wartość całego wymienionego wyżej inwentarza, przewidzianego w kosztorysie, kosztorysowo finansowych rozliczeniach, lub w wykazie tytułów inwestycyjnych.

Do wydatków na nabycie i tworzenie/podstawowego stada/ inwentarza żywego, produkcyjnego lub roboczego należą wydatki na nabycie lub hodowlę tego inwentarza.

Do wydatków niezwiązanych z przyrostem trwałych środków należą wydatki na przygotowanie kadr robotników do zasadniczej działalności, utrzymanie dyrekcji budującego się przedsiębiorstwa (łącznie z nadzorem technicznym), roboty melioracyjne ziemne i leśne, a również wydatki na konserwację budowy przewidziane w tytule inwestycyjnym. Do tejże kategorii zalicza się wydatki na typowe projektowanie, koszty rozpoznania geologicznego i prac poszukiwawczych niezwiązanych z określoną budową.

Do wydatków na inne roboty inwestycyjne zalicza się wydatki związane z przydziałem działek gruntów, z przesiedleniem, z nabyciem budowli i urządzeń od kołchozów i organizacji spółdzielczych.

Grupowanie inwestycji według poszczególnych ich typów wyliczonych powyżej pozwala przede wszystkim wyodrębnić z ogólnej puli roboty budowlane, montażowe, projektodawcze, poszukiwawcze i geologiczne-badawcze, które to roboty wymagają dla zorganizowania ich wykonania systemu przedsiębiorstw budowlanych, montażowych, projektowania badawczego i geologiczno-badawczych. Wszystkie te przedsiębiorstwa stanowią odrębną gałąź gospodarki narodowej - socjalistyczny przemysł budowlany.

Planowanie działalności tych przedsiębiorstw jest nieodłączną częścią prac przy układaniu całości planu narodowo-gospodarczego.

Przytoczone powyżej ugrupowanie inwestycji pozwala równocześnie na wykrycie wielostronnych związków, istniejących pomiędzy budownictwem a innymi gałęziami materialnej wytwórczości - przemysłem, rolnictwem i transportem.

Plan inwestycyjny jest składową częścią jednego planu narodowo-gospodarczego, który określa rozwój gospodarki narodowej naszego kraju i nim kieruje. Plan produkcji budowlanej - przemysłu budowlanego - jest ze swej strony składową częścią planu inwestycyjnego.

Objęcie przez plan inwestycyjny danych, dotyczących wielkości robót budowlanych, jest niezbędną przesłanką dla opracowania planu produkcji budowlanej. Plan produkcji budowlanej jest bezpośrednio związany z planem inwestycyjnym, ponieważ wielkości produkcji budowlanej określają wielkość i strukturę całości inwestycji.

Plan produkcji budowlanej posiada przy tym własny system wskaźników, niezbędny do określania potrzeb budownictwa w dziedzinie zasobów materiałowych i siły roboczej, przedmiotów i narzędzi pracy, a przede wszystkim - maszyn budowlanych i środków transportowych.

Planowanie produkcji budowlanej nabiera szczególnie ważnego znaczenia w miarę rozrostu przemysłu budowlanego, systemu zleceńbioreczych przedsiębiorstw budowlanych i wypierania przez gospodarczego sposobu prowadzenia robót.

Konieczność opracowania odrębnego planu przemysłu budowlanego uzasadnia się tym, że plan ten obejmuje działalność sy-

stemu samodzielnych przedsiębiorstw, opartych na zasadzie rozumu gospodarczego / a pod względem organizacyjnym niezwiązanych z organami gospodarczymi, które są posiadaczami tytułów inwestycyjnych i dysponentami środków asygnowanych na inwestycje.

Plan inwestycyjny zatwierdza się dla tego organu gospodarczego, dla którego inwestycje są przeznaczone. Te właśnie organy gospodarcze są posiadaczami tytułów inwestycyjnych i dysponentami środków, asygnowanych na inwestycje. Ewidencja wszystkich inwestycji, tak samo jak i ewidencja ich finansowania, jest obowiązkiem posiadaczy tytułów inwestycyjnych.

Różnica między gospodarczym a zleceńowym sposobem wykonawstwa robót budowlanych w sensie ich planowania i ewidencji polega na tym, że przy sposobie gospodarczym plan i ewidencja, prowadzona przez organ gospodarczy, który jest posiadaczem tytułu inwestycyjnego, obejmować musi - oprócz zakresu robót budowlanych - również wskaźniki, charakteryzujące produkcyjną działalność budowlaną: pracę i płacę, rozchód materiałów budowlanych, mechanizację robót, koszty własne produkcji. Przy sposobie zleceńowym wszystkie tego rodzaju sprawy należą do planu i ewidencji działalności organizacji zleceńobiorczej, która wykonuje te roboty.

Przytoczmy przykład. Przypuśćmy, że dla zakładów metalurgicznych zatwierdzono plan inwestycyjny na rok następny na sumę 20 milionów rubli, w czym roboty budowlane stanowią 10 milionów rubli. Część robót budowlanych na sumę 6 milionów rubli powinna być według planu wykonana sposobem zleceńowym - przez przedsiębiorstwo ministerstwa budownictwa zakładów przemysłu ciężkiego. W tych warunkach zakłady metalurgiczne powinny mieć plan:

1. Inwestycji na sumę 20 milionów rubli
2. Wykonania robót budowlanych systemem gospodarczym, t.j. system wskaźników, dotyczących pracy, płac, mechanizacji, zaopatrzenia materiałowego, obniżenia kosztów tej części robót, t.j. części, na którą plan inwestycyjny przeznacza 4 miliony rubli (10 milionów minus 6 milionów).

Z tego wynika, że należy odróżniać plan inwestycyjny od planu wykonania budowy, jak również ewidencję inwestycji od ewidencji wykonania budowy.

Założmy teraz, że według planu przewiduje się wykonanie sposobem zleceńowym przez wyżej wymienione przedsiębiorstwo całości robót budowlanych na sumę 10 milionów rubli, nie zaś jak wyżej podano na 6 milionów. Wówczas zakłady metalurgiczne powinny ograniczyć się do sporządzenia planu inwestycyjnego na tę sumę 20 milionów rubli i nie będą miały żadnego planu wykonania robót budowlanych. Natomiast przedsiębiorstwo budowlane powinno w tym wypadku sporządzić plan wykonawstwa budowlanego na sumę 10 milionów rubli.

Ewidencję wszystkich inwestycji, a w tym i tej ich części, którą wykonywa się sposobem zleceńowym, prowadzi buchalteria organu gospodarczego, który jest posiadaczem tytułu inwestycyjnego. W naszym przykładzie posiadaczem tytułu są zakłady metalurgiczne. Ewidencję zaś wykonawstwa robót budowlanych prowadzi ten organ gospodarczy, który bezpośrednio wykonuje roboty. W naszym przykładzie takim organem gospodarczym są: w pierwszym wypadku: a) zakłady metalurgiczne - na sumę 4 miliony rubli, b) przedsiębiorstwo budowlane - na sumę 6 milionów rubli; w drugim zaś wypadku - tylko przedsiębiorstwo budowlane na całą sumę robót budowlanych - 10 milionów rubli.

Grupowanie inwestycji według poszczególnych typów, które wyliczyliśmy wyżej, ma ogromne znaczenie przy planowaniu, finansowaniu, ewidencji i analizie. Układ tego rodzaju jest niezbędny do planowania i organizacji wykonawstwa na budowie, do określenia zapotrzebowania budowy na zasoby materiałowe i siłę roboczą, do wyjaśnienia konkretnej treści tych czynności w zakresie finansowania zaopatrzenia i produkcji, których wymaga wykonanie zatwierdzonego planu inwestycyjnego. Odpowiednio do tego układu opracowuje się również kosztorysy do projektu technicznego dla każdego budującego się obiektu. Ugrupowanie inwestycji w zależności od typu robót nazywany ugrupowaniem według cech produkcyjno-technicznych.

Jednak tego rodzaju grupowanie robót nie wyjaśnia jeszcze roli nakładów inwestycyjnych w procesie odtwarzania poszczególnych rodzajów obiektów majątku trwałego. Do tego rodzaju charakterystyki trzeba grupować inwestycje w innych przekrojach, mianowicie według ich przeznaczenia i charakteru. Ugrupowanie inwestycji według ich charakteru i przeznaczenia powinno dać obraz ich podziału na poszczególne kategorie funduszy środków trwałych

(przeznaczenia budowanych obiektów), czyli podziału budowli na obiekty, przeznaczone do celów produkcyjnych i nieprodukcyjnych.

Do obiektów o przeznaczeniu produkcyjnym zalicza się obiekty przemysłowe, transportowe, rolne, telekomunikacyjne; do obiektów nieprzeznaczonych do produkcji - domy mieszkalne, budynki komunalne, budynki do celów służby zdrowia, oświatowe i inne, przeznaczone do obsługi materialnych i kulturalnych potrzeb ludności, do zaspokojenia wymagań administracji państwowej, obrony narodowej i innych potrzeb społecznych.

Przy jednakowym przeznaczeniu inwestycji efektywność ich może być różna. Załóżmy, że wszystkie inwestycje, realizowane przez daną organizację, przeznacza się na budownictwo przemysłowe. Jednak efektywność ich będzie różna zależnie od tego, czy inwestycje skierowane są na budowę nowych obiektów, czy też na rekonstrukcję przedsiębiorstw istniejących albo na ich odbudowę. Dla wyjaśnienia związku inwestycji z funduszami środków trwałych ważna jest nie tylko znajomość ich przeznaczenia, ale i ich charakteru (nowa budowa, odbudowa, przebudowa).

Oprócz wymienionych tu grup, ewidencja inwestycji powinna również obejmować ich charakterystykę według cechy gotowości budowanych obiektów. Plan inwestycji ma dwa zasadnicze przekroje: plan wielkości nakładów inwestycyjnych, który odzwierciedla wartość wszystkich robót, podlegających wykonaniu w danym okresie czasu oraz plan uruchomienia budowanych obiektów, który podaje wartość obiektów, podlegających wykonaniu w ciągu danego okresu. Te przekroje planu określają również tryb ewidencji inwestycji. Ewidencja powinna odzwierciedlać po pierwsze sumę nakładów inwestycyjnych faktycznie poczynionych w danym okresie czasu, po drugie-sumę nakładów inwestycyjnych niezależnie od czasu ich zrealizowania, obejmującą obiekty faktycznie wykonane i uruchomione w tymże okresie sprawozdawczym.

W ten sposób inwestycje planuje się i prowadzi ich ewidencję: a) według struktury robót, b) według przeznaczenia środków trwałych, c) według charakteru (nowa budowa, rekonstrukcja, odbudowa), d) według stopnia gotowości (inwestycje niezakończone i zakończone).

Oprócz inwestycji, przewidzianych w scentralizowanym planie zatwierdzonym przez rząd, każdy organ gospodarczy może prze-

prorowadzić inwestycje w tym planie nieprzewidziane. Są to tak zwane inwestycje nielimitowane, których kolejność wykonania regulują specjalne zarządzenia rządu (zarządzenia Rady Komisarzy Ludowych ZRN z dnia 19 sierpnia 1935 i inne). W związku z tym należy dzielić wszystkie inwestycje również na: a) planowe i b) pozaplanowe (nielimitowane). Stąd wynika, że w ewidencji należy grupować dane, dotyczące wszelkich inwestycji nie tylko według wskazanych powyżej czterech cech, ale i według tej piątej (inwestycje planowe - scentralizowane oraz inwestycje nielimitowane).

Jak to wskazaliśmy wyżej, organizacja ewidencji budownictwa zależy od organizacji i sposobu prowadzenia robót. Pod tym względem należy rozróżniać system zleceńowy i system gospodarczy.

Przy gospodarczym systemie robót ewidencja i sprawozdawczość stanowi obowiązek inwestora, który prowadzi ewidencję całej, wytwórczej i finansowej działalności, dotyczącej danej budowy jako całości.

Ewidencję działalności wytwórczej przy systemie zleceńowym prowadzi organizacja zleceniobiorcza, która wykonuje bezpośrednio roboty budowlane i montażowe. Organizacja zleceniobiorcza prowadzi ewidencję wykonawstwa robót, ich kosztu własnego, wzajemnych stosunków rozliczeniowych ze zleceniodawcą itp. W tym celu organizacja zleceniobiorcza ma wśród swych agend wydział księgowości i opracowuje osobne bilanse i sprawozdania. Wskutek specyficznych właściwości gospodarki finansowej organizacji zleceniobiorczej bilans jej, zarówno w formie jak i treści, istotnie się różni od bilansu zleceniodawcy.

Natomiast, jeżeli chodzi o sprawozdawczość, obejmującą przebieg produkcji (wielkość produkcji, siła robocza, koszty własne itp.), to tutaj system wskaźników jest w zasadzie tego samego typu dla organizacji zleceniobiorczej i dla budowy prowadzonej systemem gospodarczym.

W ten sposób przy wykonywaniu robót sposobem zleceńowym działają na terenie budowy dwie organizacje gospodarcze: zleceniobiorca i zleceniodawca, nie licząc organizacji budowlanych o charakterze specjalnym, pracujących na podstawie umów jako subprzedsiębiorcy.

Wcześniejsze
We wszystkich wypadkach, niezależnie od sposobu wykonywania robót, inwestor, czyli organizacja, która jest dysponentem środków na mocy danego tytułu inwestycyjnego, powinien prowadzić ewidencję i sprawozdawczość, która odzwierciedla z jednej strony sumę i źródła środków otrzymanych na inwestycje, z drugiej zaś - sumy zrealizowanych nakładów i wykonanie zatwierdzonego planu robót. Nawet w wypadkach wykonywania wszystkich robót budowlanych i montażowych sposobem zleceniobiorczym, sprawozdanie zleceniobiorczej organizacji nie może służyć jako dokument przy ocenie wykonania planu całości robót inwestycyjnych na danej budowie, ponieważ, oprócz robót budowlanych i montażowych, istnieją wydatki na nabycie przedmiotów wyposażenia technicznego, wymagającego lub niewymagającego montażu, na prace przygotowawcze (projektowanie, badania itp.), wydatki, wchodzące poza zakres inwestycji (utrzymanie dyrekcji budowlanego przedsiębiorstwa i inne), których przeważną część czyni sam inwestor.

Co do sprawozdawczości finansowej inwestora trzeba podkreślić, że jest on jedynym dysponentem środków, asygnowanych na budowę. Na jego właśnie nazwisko bank inwestycyjny otwiera rachunek finansowania i on nim dysponuje.

Przy prowadzeniu robót systemem zleceniowym sytuacja nie ulega zmianie. Zleceniodawca rozlicza się za wykonane roboty według rachunków, które bank, finansujący daną budowę, pokrywa ściśle według warunków umowy o wykonanie robót. Rachunki muszą być akceptowane przez zleceniodawcę, co oznacza, że roboty powinny być odebrane.

Zleceniobiorca w zakresie robót budowlanych i montażowych jest kontrahentem inwestora na równi z dostawcami przedmiotów wyposażenia technicznego, organizacjami projektującymi i innymi, z którymi jest związany w procesie wykonania programu robót, wyznaczonego mu przez plan.

System sprawozdawczości w dziedzinie inwestycji odpowiada systemowi ich planowania.

Jak podkreśliliśmy wyżej, plan inwestycyjny obejmuje: po pierwsze system wskaźników, charakteryzujących wielkość i strukturę inwestycji oraz terminy uruchomienia przedmiotów majątku trwałego i ich potencjał wytwórczy, a po drugie - system wska-

źników, charakteryzujących wielkość robót przemysłu budowlanego i zleceńbiorczych organizacji budowlanych.

W tej swojej części plan inwestycyjny ustala wielkość robót, wykonywanych systemem zleceńiowym dla każdego ministerstwa budownictwa i centralnego zarządu osobno, oraz podział tych robót według ministerstw-zleceńiodawców.

Tak więc plan inwestycyjny określa, jaka część inwestycji ma być wykonana sposobem zleceńiowym, dając przy tym specyfikację budów ponadlimitowych, które mają być wykonane tym właśnie sposobem.

Z tego widać, że organizacje zleceńbiorcze działają według państwowego planu robót zleconych, wynikającego z całości planu inwestycyjnego.

=====

§ 3 Finansowanie inwestycji

Nasza gospodarka socjalistyczna jest gospodarką planową. Plan inwestycyjny jest jedną z najważniejszych części składowych planu narodowo-gospodarczego naszego kraju. W planie inwestycyjnym należy rozróżniać wielkość robót kapitalnych, oddanie do użytku obiektów inwestycyjnych i finansowanie inwestycji.

Kosztorys budowy jest nieodzownym dokumentem, służącym do jej planowania i finansowania. Bez kosztorysu budowa z reguły nie może być włączona do planu inwestycyjnego. Na podstawie kosztorysu i planu budowy określa się wysokość sum przeznaczonych na jej finansowanie.

Przewidziana w Planie suma na finansowanie inwestycji może być większa lub mniejsza od wielkości inwestycji, ustalonych w tymże planie.

Przykład: Zatwierdzono kosztorys budowy na sumę 25 milionów rb. Budowa obliczona jest na dwa lata. Plan na rok pierwszy przewiduje wykonanie robót na sumę 15 milionów rb. według cen kosztorysowych, na rok drugi - na sumę 10 milionów rb. Plan finansowania robót w danym przykładzie może wynosić w pierwszym roku więcej niż 15 milionów rb., ponieważ przy określaniu roz-

miaru finansowania bierze się pod uwagę nie tylko sumę niezbędnych wydatków na wykonanie robót kapitalnych, ale również sumę, potrzebną na ^{przechodnich/}stworzenie/zapaspw środków obrotowych dla kontynuowania budowy w roku następnym. Przypuśćmy, że uwzględniając tę potrzebę asygnowano w pierwszym roku na budowę 17 milionów rb., podczas gdy plan inwestycyjny przewidywał 15 milionów rb. Założmy teraz, że plan pierwszego roku został całkowicie wykonany. W planie inwestycyjnym na następny rok wartość robót powinna się równać pozostałej sumie 10 milionów rb. Suma zaś, przeznaczona na finansowanie, powinna być obecnie mniejsza od wartości robót inwestycyjnych, ponieważ przy określaniu tej sumy należy wziąć pod uwagę przechodnie remanenty środków obrotowych, jakie powstały na danej budowie w roku ubiegłym. Po uwzględnieniu remanentów - suma finansowania w drugim roku powinna wynieść 8 milionów rb. (10 milionów rb. - 2 miliony rb. = 8 milionów rb.)

W poszczególnych latach pomiędzy wielkością przewidzianych w planie robót kapitalnych a sumą, przeznaczoną na ich finansowanie, możliwe są odchylenia w obie strony. Jednak w sumie ogólnej w ciągu całego okresu budowy tego czy innego przedsięwzięcia ogólny nakład na jej finansowanie określa kosztorys, którego granice nie mogą być przekroczone. Przeciwnie - suma wydana na finansowanie budowy powinna być niższa od kosztorysu w związku z zadaniem obniżenia kosztów budowy i istnieniem w kosztorysie sum zwrotnych.

Plan wielkości robót kapitalnych należy odróżniać od planu uruchomienia obiektów inwestycyjnych już skończonych. Wielkość robót kapitalnych obejmuje wszystkie roboty, przeprowadzone w określonym czasie w tym czy innym obiekcie, niezależnie od tego, czy dany obiekt jest wykonany, czy nie. Akt zaś uruchomienia - w przeciwieństwie do pojęcia wielkości robót kapitalnych - jest wyrazem wartości obiektów wykonanych i uruchomionych, niezależnie od tego, na jaką sumę przeprowadzono w nich roboty w danym okresie. Dlatego też plan uruchomienia może zawierać ^{sumę} wyższą, niż plan ogólny wielkości robót kapitalnych, ale może być i odwrotnie. W tym wypadku wzajemny stosunek tych dwóch planów określa się zależnie od stadium wykonania robót kapitalnych.

Rozpatrzmy następujący przykład: Zatwierdzono kosztorys na budowę czterech obiektów: dla pierwszego 10 miln.rb., dla dru-

giego 15 milionów rb., dla trzeciego 20 miln. rb., dla czwartego 25 miln.rb., ogółem 70 miln.rb. Budowę obliczono na dwa lata. W pierwszym roku przewidziano wykonanie robót kapitalnych tylko za 60 miln.rb., a z tej sumy - w obiekcie pierwszym za 10 miln.rb., w drugim za 15 miln.rb., w trzecim za 15 miln.rb. i w czwartym za 20 miln.rb., ogółem 60 miln.rb. W drugim roku powinny być wykonane pozostałe roboty na sumę 10 miln.rb.

W powyższych warunkach plan budowy będzie wyglądać, jak następuje:

	w milionach rubli		
	1-szy rok	2-gi rok	Razem w ciągu 2 lat
Plan wielkości			
roboty kapitalnych	60	10	70
Plan uruchomienia	25	45	70

W praktyce naszego budownictwa, oprócz robót kapitalnych objętych planem (scentralizowanych), prowadzi się również roboty pozaplanowe (nielimitowane). Tego rodzaju roboty realizuje się ze środków specjalnych w określonym trybie, przewidzianym w rozporządzeniach rządu. Należy przy tym podkreślić, że w stosunku do robót kapitalnych pozaplanowych pozostaje w mocy ogólne wymaganie dokumentacji kosztorysowej. Kapitalne roboty pozaplanowe, zarówno jak i objęte planem, wykonuje się na podstawie dokumentacji technicznej, opracowanej według ustalonych przepisów. Kosztorysy kapitalnych robót pozalimitowych, tak samo jak i objętych planem, powinny być opracowane według cen bieżących.

Zasadniczym rozporządzeniem rządu, dotyczącym inwestycji pozaplanowych, jest uchwała Rady Komisarzy Ludowych Z.S.R.R. z dnia 19 września 1935 r. "O wydatkach na budownictwo, prowadzone poza planami inwestycyjnymi". Uchwałę tę powzięto celem uproszczenia trybu prowadzenia drobnych robót budowlanych oraz nabywania drobnego wyposażenia technicznego i inwentarza.

Wydatki na tego rodzaju roboty wolno przeprowadzać z rachunku środków, przewidzianych w planach finansowych przedsiębiorstw w zakresie ich zasadniczej działalności, z rachunku akumulacji ponadplanowej i mobilizacji wewnętrznych zasobów przedsiębiorstw, a także z rachunku funduszków specjalnych.

Plan, zatwierdzony przez rząd, przewiduje wyodrębnienie z ogólnej wielkości robót kapitalnych wszystkich budów p

nadlimitowych w osobny spis tytułów inwestycyjnych. Podlimitowych budów nie wyodrębnia się w planie państwowym z ogólnej sumy inwestycji danego ministerstwa (resortu). Ministerstwo (resort) specyfikuje plany budów ponadlimitowych według poszczególnych obiektów oraz opracowuje plan budów podlimitowych. Dokument planowy, zawierający specyfikację poszczególnych obiektów, wyjaśniającą skład i charakter budowy w danym okresie planu, nazywa się wykazem tytułów inwestycyjnych.

Wzór wykazu tytułów inwestycyjnych został zatwierdzony uchwałą Rady Komisarzy Ludowych Z.S.R.R. z dnia 26 lutego 1938 r. (patrz tabelę poniżej):

Roczny wykaz tytułów inwestycyjnych na rok planowany
wg poszczególnych obiektów i wydatków (w tys.rb.)

Nazwa obiektów i wydatków	Pełna wartość kosztorysowa zgodnie z projektem zgodnie z projektem	Wydatki na roboty budowlane zgodnie z projektem	Plan roczny ogółem	w tej liczbie		
				rob. bud.	rob. mont.	instal.
Oddział Nr 1	10.000	8.000	2.000	-	250	1.750
Oddział Nr 2	12.000	10.000	2.000	-	500	1.500
Oddział Nr 3	15.000	10.000	5.000	-	2.000	3.000
Dom mieszkalny	4.000	3.000	1.000	1.000	-	-
Opracowanie projektów	1.000	900	100	-	-	-
Prace badawcze	500	400	100	-	-	-
R a z e m:	42.500	32.300	10.200	1.000	2.750	6.250

Z przytoczonej tablicy wynika, że dane wykazu tytułów inwestycyjnych są uzgodnione z kosztorysami projektów technicznych. Wzór wykazu tytułów inwestycyjnych przewiduje w tym celu wskaźniki kosztorysowej wartości obiektów i rozmiaru robót, wykonanych w zakresie poszczególnych obiektów na początek roku planowania. Należy przy tym mieć na uwadze, że wynikowa suma wartości kosztorysowej, wykazywana w rocznym wykazie tytułów inwestycyjnych (42.500 tys.rb.), powinna obejmować wartość kosztorysową tylko tych obiektów i robót, które przewidziane są w planie rocznym. Dlatego też suma ta może być zgodna z sumą ogólnego kosztorysu budowy tylko w tym wypadku, jeżeli wszystkie

• obiekty i roboty, włączone do kosztorysu ogólnego, zamierza się również włączyć do planu inwestycji danego roku. Przy budowlach, które zamierza się realizować w ciągu kilku lat, wynikowa suma kosztorysowej wartości obiektów i robót, zawarta w wykazie tytułów inwestycyjnych, obejmować będzie tylko część ogólnej kosztorysowej wartości budowy.

Pełna wartość kosztorysowa poszczególnych obiektów, znajdująca swój wyraz w wykazie tytułów inwestycyjnych, potrzebna jest dla kontroli planowych wydatków oraz ich zgodności z zatwierdzonymi kosztorysami. Wprowadzenie do planu tego rodzaju danych pozwala widzieć granicę wielkości robót kapitalnych (według cen kosztorysowych), które mają być wykonane w takim czy innym obiekcie. Mówiąc o wykazie tytułów inwestycyjnych, należy mieć na uwadze - obok wykazu tytułów, scharakteryzowanego powyżej, a specyfikującego wielkość robót budowlanych według poszczególnych obiektów - również wykaz tytułów inwestycyjnych, specyfikujący wielkość robót danego ministerstwa według poszczególnych jego budów ponadlimitowych. Ten ostatni spis tytułów inwestycyjnych jest zatwierdzany przez rząd jako składowa część państwowego planu inwestycji i służy za podstawę do opracowania wykazów tytułów inwestycyjnych według poszczególnych obiektów.

Roczny wykaz tytułów inwestycyjnych jest dokumentem, który stanowi podstawę wyjściową finansowania inwestycji. Sumę finansowania ustala się, biorąc za podstawę wielkość inwestycji według planu. Tryb finansowania inwestycji reglamentuje uchwała Rady Komisarzy Ludowych Z.S.R.R. z dnia 26 lutego 1938 r. Uchwała ta stwierdza, że finansowanie przeprowadza się według zatwierdzonych rocznych wykazów tytułów inwestycyjnych w granicach kosztorysów, zatwierdzonych w myśl obowiązujących przepisów.

Ministerstwa określają i podają do wiadomości finansującemu bankowi limity finansowania, ustalone przez nie dla poszczególnych budów odpowiednio do zatwierdzonych planów inwestycyjnych. Dane, dotyczące limitów finansowania, opracowuje się według wzoru, ustalonego przez przytoczoną wyżej uchwałę Rady Komisarzy Ludowych Z.S.R.R. Wzór obejmuje z jednej strony źródła środków, z których realizuje się budowę, z drugiej zaś sumę, przeznaczoną na finansowanie. Środki, przeznaczone na inwestycje, pochodzą z dwóch zasadniczych źródeł - dotacji z budżetu i nakładów własnych (pochodzących z odpisów amortyzacyjnych i zysku przedsiębiorstw).

Ewidencję środków finansowych według wskazanych źródeł prowadzi bank finansujący, który dopłaca do terminowego wpływu środków, pochodzących z różnych źródeł, a przeznaczonych na inwestycje. Inwestor bezpośredni otrzymuje z finansującego banku sumy pieniężne bez specyfikacji ich pochodzenia i prowadzi ich ewidencję w całości, niezależnie od ich źródeł.

Ewidencję finansowania inwestycji planowych prowadzi się na budowie odrębnie od ewidencji finansowania inwestycji, przeprowadzanych poza planem. Odrębnie prowadzi się również ewidencję finansowania przez inne organizacje. To zróżniczkowanie ma na celu kontrolę nad właściwym wykorzystaniem środków oraz właściwą ewidencją wykonania planu finansowania.

Inwestor bezpośredni uwzględnia w bilansie tylko faktycznie otrzymane sumy, przeznaczone na finansowanie. Nie wykazuje on w księgowości sum limitu finansowania, w którego granicach mogą być wydawane pieniądze.

Z punktu widzenia trybu finansowania budownictwa należy rozróżniać budowy:

- a) wykonywane przez organizację budowlaną na podstawie zlecenia,
- b) ponadlimitowe, wykonywane sposobem gospodarczym,
- c) podlimitowe, wykonywane sposobem gospodarczym,

Finansowanie inwestycji skupione jest w specjalnych bankach inwestycyjnych: Banku Przemysłowym (Prombanku), Centralnym Banku Komunalnym (Cekombanku), Banku Rolnym (Sielchczbanku), Banku Handlowym (Torgbanku). Pomędzy te banki rozdzielono obsługiwanie budów różnorodnych dziedzin gospodarstwa narodowego. Każdą budowę przydziela się jednemu bankowi. Na przykład finansowanie wszystkich budów ministerstw przemysłowych prowadzi Bank Przemysłowy (Prombank), finansowanie zaś budów ministerstwa handlu lub spółdzielni spożywców prowadzi Bank Handlowy (Torgbank). Zgodnie z uchwałą Rady Komisarzy Ludowych Z.S.R.R. i K.C. W.K.F. (b) z dnia 11 lutego 1936 r. banki kontrolują właściwość zużytkowania środków, przeznaczonych na inwestycje. Banki te wyłaczają środki na budownictwo, prowadzone systemem zleceń, na podstawie rachunków, wystawionych za roboty, wykonane w poszczególnych obiektach budowlanych, według cen kosztorysu, dołączonego do pro-

jektu technicznego. Banki pokrywają te rachunki jedynie w granicach kosztorysowej wartości danego obiektu budowy.

Uchwała Rady Komisarzy Ludowych Z.S.R.R. z dnia 26 lutego 1938 r. "O usprawnieniu dokumentacji projektodawczo-technicznej i uporządkowaniu finansowania budownictwa"¹⁾ zwiększa rolę banków i ich odpowiedzialność w walce z niegospodarnością w budownictwie.

Zasady finansowania budownictwa, wykonywanego systemem zleceńiowym, stosuje się również do budownictwa ponadlimitowego, prowadzonego systemem gospodarczym.

Pkt.14 "Zasad finansowania budownictwa przez Bank Przemysłowy"²⁾ zatwierdzonych uchwałą Rady Komisarzy Ludowych Z.S.R.R. z dnia 26 lutego 1938 r. mówi, że "budowy ponadlimitowe, prowadzone sposobem gospodarczym, finansuje Bank Przemysłowy drogą wypłaty środków na podstawie miesięcznych aktów przyjęcia wykonanych robót budowlano-montażowych. Protokoły przyjęcia sporządza się na tych samych zasadach, co i przy zleceńiowym sposobie prowadzenia robót; podpisuje je kierownik budowy i dyrektor budowanego przedsiębiorstwa".

Ten system finansowania ugruntowuje zasady rozrachunku gospodarczego, ponieważ powstaje wtedy dwustronny stosunek między dyrektorem przedsiębiorstwa a kierownikiem budowy, podobnie jak to ma miejsce między zleceńiodawcą i zleceńiobiorcą przy rozliczeniach za wykonane roboty.

Bank finansuje roboty, wykonywane systemem gospodarczym, podobnie jak i roboty, wykonywane systemem zleceńiowym, w miarę faktycznego wykonania planu robót. Bank opłaca wykonane roboty według ich wartości kosztorysowej, a nie faktycznej.

Dzięki temu wzrasta dyscyplina sporządzania kosztorysów, nabiera na sile walka o system oszczędności w budownictwie.

W odróżnieniu od budownictwa, prowadzonego systemem zleceńiowym i budownictwa ponadlimitowego, prowadzonego systemem gospodarczym, finansowanie budów podlimitowych, wykonywanych sposobem gospodarczym, odbywa się w innym, uproszczonym trybie.

1) Ob. ułuczszennii projektno-smietnogo dzieła i ob uporiadoczenii finansirowanija stroitielstwa"

2) Prawila finansirowanija stroitielstwa Promyszlennym Bankom.

Budowy te finansuje się drogą opłacania rachunków za materiały, usługi itp. w granicach ogólnego limitu finansowego, a także bank asygnuje gotówkę na wypłatę robocizny, biorąc pod uwagę limit na dany okres, niezależnie od wielkości faktycznie wykonanych robót kapitalnych.

Wzięto tu pod uwagę, że budownictwo podlimitowe, wykonywane sposobem gospodarczym, obejmuje przeważnie drobne obiekty. Budowle takie bywają zazwyczaj obliczone na krótki okres czasu.

Z punktu widzenia ewidencji inwestycji różnice, istniejące między finansowaniem budów ponadlimitowych i podlimitowych, mają ogromne znaczenie.

Budowy podlimitowe nie posiadają dwustronnej dokumentacji w dziedzinie ewidencji wykonanych robót, co ma miejsce w pracy organizacji zleceńbiorczych i przy budowach ponadlimitowych. Wielkość wykonanych robót kapitalnych przy budowach podlimitowych oblicza się na podstawie jednostronnych aktów obmiaru, do których włącza się wszystkie faktycznie wykonane roboty, niezależnie od stopnia gotowości poszczególnych elementów konstrukcyjnych.

=====

